

Општина АДА
ADA Község

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН
ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ У ОПШТИНИ АДА
ЗА ПЕРИОД ОД 2023-2025

ОКТОБАР 2022. ГОДИНЕ

Садржај

Увод.....	3
1. Правни основ за доношење акционог плана	3
2. Међународни правни оквир родне равноправности.....	4
3. Национални законодавни оквир родне равноправности.....	5
4. Методологија израде Локалног акционог плана.....	13
5. Преглед стања у општини Ада	14
5.1. Социодемографски подаци	14
5.2. Индекс друштвеног развоја општине Ада	16
5.3. образовање	17
5.4. Запошљавање.....	20
5.5. Социјална заштита	24
5.6. Безбедност жена, родно засновано насиље према женама и насиље у породици .	26
5.7. Буџет и родно одговорно буџетирање у општини Ада	29
6. Стратешки циљеви, мере и активности	31

Увод

Родна равноправност је саставни део законодавног система Републике Србије. Устав Републике Србије садржи одредбе које се односе на равноправност жена и мушкараца од којих је посебно значајан члан 15¹ у коме се гарантује равноправност жена и мушкараца и политике једнаких могућности, али и они који државу Србију дефинишу као државу социјалне правде. Према одредбама Закона о родној равноправности, родна равноправност подразумева једнака права, одговорности и могућности, равномерно учешће и уравнотежену заступљеност жена и мушкараца у свим областима друштвеног живота, једнаке могућности за остваривање права и слобода.

Родна равноправност данас је један од кључних принципа сваког демократског друштва од кога у многоме зависи и сам развој друштва, стабилности благостање грађана и грађанки. Управо због значаја примене принципа родне равноправности на локалном нивоу, а недовољно јасне регулативе у том сегменту, Савет европских општина и региона донео је Европску повељу за родну равноправност на локалном нивоу и предузео низ акција за њену промоцију, али и установи кораке који ће осигурати њену примену. Ову Повељу прихватиле су и многе локалне самоуправе у Србији.

Општина Ада, доношењем Локалног акционог плана за родну равноправност изражава јасно опредељење да унапређује животе жена и мушкараца на својој територији, да разуме да су приступ ресурсима, остваривању права и једнаких могућности врло често условљене разликом у позицијама грађана и грађанки. Овај ЛАП садржи, такође, податке, мере и активности које се односе на спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици у складу са пројектом “Интегрисани одговор на насиље над женама у Војводини - 3 фаза“ Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова у који је укључена Општина Ада², као и 10 других јединица локалне самоуправе у АП Војводини. Локални акциони план за родну равноправност укључује елементе плана за спречавање и борбу против родно заснованог насиља, у складу са Законским одредбама и стратешким документима.³

Локални акциони план (у даљем тексту ЛАП) настао је у сарадњи представника/ца институција⁴ у општини, представница/ка цивилног сектора истручњака. Овакав процес доношења ЛАП-а омогућио је јаснији увид у кључне проблеме и изазове са којима се сусрећу наши/е суграђани/ке као и њихове потребе, могућност да заједно тражимо решења.

1. Правни основ за доношење акционог плана

Законодавни оквир за израду Локалног акционог плана за родну равноправност (у даљем тексту: ЛАП) чине међународни ратификовани уговори и национални прописи о родној

¹Чл.15. Устава Републике Србије: „Држава јемчи равноправност жена и мушкараца“

²Пројекат спроводи Агенција Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена (UN WOMEN) уз финансијску подршку Владе Шведске.

³ <https://www.minrzs.gov.rs/sr/dokumenti/ostalo/сектор-за-социјалну-заститу/strategija-za-sprecavanje-i-borbuk-protiv-rodno-zasnovanog-nasilja-prema-zenama-i-nasilja-u-porodici-za-period-2021-2025-godine>

⁴У процесу израде Локалног акционог плана за родну равноправност у састанцима су присуствовали представници/це: локалне самоуправе (начелник општинске управе и други запослени), председница Савета за родну равноправност, председница Комисије за родну равноправност, представници Центра за социјални рад, представници образовних установа, предшколске установе, полицијске станице у Ади и стручњаци за области родне равноправности и родно заснованог насиља над женама и насиља у породици.

равноправности и забрани дискриминације, као и Закон о планском систему са пратећим подзаконским документима.

2. Међународни правни оквир родне равноправности

Међународни правни оквир у области родне равноправности и заштите жена од дискриминације чине међународни уговори о људским правима, који гарантују право на равноправност и недискриминацију. Универзални међународни антидискриминациони правни оквир чине конвенције Уједињених нација (УН) о људским правима и забрани дискриминације:

- ✓ *Универзална декларација о људским правима (1948);*⁵
- ✓ *Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (1966);*⁶
- ✓ *Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (1966);*⁷
- ✓ *Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације (1965);*⁸
- ✓ *Конвенција Уједињених нација о правима детета (1989);*⁹
- ✓ *Конвенција о правима особа са инвалидитетом (2006).*¹⁰

Конвенција Уједињених нација о укидању свих облика дискриминације жена (CEDAW, 1979)¹¹ најважнији је универзални документ о правима жена, а њен општи оквир чине остваривање суштинске једнакости жена и мушкараца, забрана дискриминације жена и обавезе држава потписница. Према одредбама CEDAW конвенције, дискриминација жена означава свако разликовање, искључивање или ограничавање на основу пола, са циљем или последицом угрожавања или онемогућавања признавања, остваривања или вршења људских права и основних слобода жена на политичком, економском, друштвеном, културном, грађанском или другом пољу, без обзира на њихово брачно стање, на основу равноправности мушкараца и жена.¹² У циљу постизања *de iure* и *de facto* једнакости, неопходно је препознати разлике између жена и мушкараца, уважити разлике и мењати окружења у којима су жене у неповољнијем положају и стварати услове за једнаке могућности, једнак приступ и једнаке резултате за жене и мушкарце.

На регионалном нивоу, за Србију су значајни документи Савета Европе¹³ о људским правима, недискриминацији и родној равноправности. Најважнија регионална конвенција је *Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода* (1950), којом је забрањена дискриминација у уживању права и слобода гарантованих конвенцијом по било ком основу, као што је пол, раса, боја коже, језик, религија, политичко или друго уверење, национално или друштвено порекло, повезаност са националном мањином, имовно стање,

⁵ Генерална скупштина Уједињених нација, Париз 10.12.1948.

⁶ Закон о ратификацији Међународног пакта о грађанским и политичким правима, („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори“, бр. 7/71.

⁷ Закон о ратификацији Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори“, бр. 7/71)

⁸ Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација о укидању свих облика расне дискриминације, („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори“, број 31/67)

⁹ Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета, („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори“, бр. 15/90 и „Службени лист СРЈ – Међународни уговори“, бр. 4/96 и 2/97)

¹⁰ Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима особа са инвалидитетом, („Службени гласник РС – Међународни уговори“, бр. 42/2009)

¹¹ Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација о елиминацији свих облика дискриминације жена, („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори“, број 11/81)

¹² Члан 1. CEDAW

¹³ Република Србија је од 2003. године чланица Савета Европе и ратификовала је велики број конвенција Савета Европе

рођење или други статус,¹⁴ као и Протокол бр. 12 (2000) којим је омогућено да се заштита од дискриминације може тражити у вези са кршењем било ког права које је гарантовано националним законодавством.

Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (2011)¹⁵ донета је са циљем успостављања нулте толеранције на насиље према женама и насиље у породици, као и да допринесе сузбијању свих облика дискриминације према женама и промовише суштинску једнакост жена и мушкараца. Насиље према женама означава се као кршење људских права и облик дискриминације жена.

Европска Повеља о родној равноправности на локалном нивоу (2006),¹⁶ заснована је на следећим начелима: 1) равноправност жена и мушкараца је основно право; 2) да би родна равноправност била загарантована, морају се решавати питања вишеструке дискриминације и хендикепа; 3) подједнако учешће жена и мушкараца у процесима одлучивања је предуслов за демократско друштво; 4) елиминисање родних стереотипа је фундаментално за постизање равноправности између жена и мушкараца; 5) укључивање родних ставова у све активности локалне и регионалне управе је неопходно у процесу побољшања равноправности између жена и мушкараца и 6) правилно обезбеђивање ресурса за акциони план и програм је неопходан алат у унапређивању родне равноправности.

3. Национални законодавни оквир родне равноправности

Поред међународног обавезујућег оквира, национални правни оквир забране дискриминације и родне равноправности у Републици Србији је у великој мери усаглашен са међународним стандардима.

Уставом Републике Србије¹⁷ забрањена је дискриминација и прописано је да су пред Уставом и законом сви једнаки, као и да свако има право на једнаку законску заштиту, без дискриминације.¹⁸ Уставом је забрањена свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета.¹⁹ Уставом је изричито прописано да се не сматрају дискриминацијом посебне мере које Република Србија може увести ради постизања пуне равноправности лица или групе лица која су у суштински неједнаком положају са другим грађанима.²⁰ Уставом Републике Србије је, такође, прописано да држава јемчи равноправност жена и мушкараца и развија политику једнаких могућности.²¹

¹⁴ Члан 14. Европске конвенције о људским правима

¹⁵ Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, („Службени гласник РС - Међународни уговори“, бр. 12/2013)

¹⁶Текст Европске повеље о родној равноправности на локалном нивоу доступан је на српском језику на: <https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/Evropska-povelja-o-rodnoj-ravnopravnosti-na-lokalnom-nivou.pdf>

¹⁷ „Службени гласник РС“, бр. 98/2006

¹⁸ Члан 21. ст. 1. и 2. Устава Републике Србије

¹⁹ Члан 21. став 3. Устава Републике Србије

²⁰ Члан 21. став 4. Устава Републике Србије

²¹ Члан 15. Устава Републике Србије

Закон о забрани дискриминације²² је општи закон којим је успостављен свеобухватан систем заштите од дискриминације. Овим законом је уређена општа забрана дискриминације, облици и случајеви дискриминације, као и поступци заштите од дискриминације.²³ Дефинисани су непосредна и посредна дискриминација, повреда начела једнаких права и обавеза, позивање на одговорност, удруживање ради вршења дискриминације, говор мржње и узнемиравање, понижавајуће поступање и полно и родно узнемиравање и навођење на дискриминацију²⁴ а тежак облик дискриминације је вишеструка дискриминација лица на основу два или више личних својстава, без обзира на то да ли се утицај поједних личних својстава може разграничити (вишеструка дискриминација) или се не може разграничити (интерсекцијска дискриминација).²⁵ Прописани су и посебни случајеви дискриминације,²⁶ између осталог, дискриминација на основу пола, рода и родног идентитета,²⁷ која постоји ако се поступа противно начелу родне равноправности, односно, начелу поштовања једнаких права и слобода жена и мушкараца у политичком, економском, културном и другом аспекту јавног, професионалног, приватног и породичног живота. Забрањено је ускраћивање права или јавно или прикривено признавање погодности у односу на пол, односно, род и родни идентитет или због промене пола, односно, прилагођавања пола родном идентитету, као и због трудноће, породилског одсуства, одсуства ради неге детета или посебне неге детета. Забрањено је и физичко и друго насиље, експлоатација, изражавање мржње, омаловажавање, уцењивање и узнемиравање с обзиром на пол, односно, род и родни идентитет, као и јавно заговарање, подржавање и поступање у складу са предрасудама, обичајима и другим друштвеним обрасцима понашања који су засновани на идеји подређености или надређености полова, односно, стереотипних улога полова.

Законом о родној равноправности²⁸ прописане су мере политике за остваривање и унапређивање родне равноправности, врсте планских аката у области родне равноправности и начин извештавања о њиховој реализацији, институционални оквир за остваривање родне равноправности, надзор над применом закона и друга питања од значаја за остваривање и унапређивање родне равноправности.

Према одредбама овог закона, родна равноправност подразумева једнака права, одговорности и могућности, равномерно учешће и уравнотежену заступљеност жена и мушкараца у свим областима друштвеног живота, једнаке могућности за остваривање права и слобода, коришћење личних знања и способности за лични развој и развој друштва, једнаке могућности и права у приступу робама и услугама, као и остваривање једнаке користи од резултата рада, уз уважавање биолошких, друштвених и културолошки

²² „Службени гласник РС“, бр. 22/2009 и 52/2021

²³ Дискриминација је дефинисана као свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а које се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, роду, родном идентитету, сексуалној оријентацији, полним карактеристикама, нивоом прихода, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним или претпостављеним личним својствима. Члан 2. став 1. тачка 1. ЗЗД

²⁴ Чл. 5-12. ЗЗД

²⁵ Члан 13. став 1. тачка 5. ЗЗД

²⁶ Чл. 15-27 ЗЗД

²⁷ Чл. 20. ЗЗД

²⁸ „Службени гласник РС“, бр. 52/2021

формираних разлика између мушкараца и жена, различитих интереса, потреба и приоритета жена и мушкараца приликом доношења јавних и других политика и одлучивања о правима, обавезама и на закону заснованим одредбама, као и уставним одредбама.

Законом је операционализован процес увођења родне перспективе прописивањем обавезе усвајања посебних мера, родно одговорног буџетирања, прикупљања родно осетљивих података и усвајања планских аката. Поред тога, прописано је да мере за остваривање и унапређивање родне равноправности подразумевају стварање једнаких могућности за учешће и равноправан третман жена и мушкараца у области рада, запошљавања и samozapošljavanja, социјалне и здравствене заштите, образовања, васпитања, науке и технолошког развоја, информационо-комуникационих технологија и информационог друштва, одбране и безбедности, саобраћаја, енергетике, заштите животне средине, културе, јавног информисања, спорта, у органима управљања и надзора и њиховим телима, политичког деловања и јавних послова, сексуалног и репродуктивног здравља и права, приступа роби и услугама. Надаље, утврђена је обавеза усвајања националне стратегије и акционог плана за родну равноправност, акционог плана за родну равноправност јединице територијалне аутономије и јединица локалне самоуправе, обавеза органа јавне власти и послодаваца да у своје планове и програме рада унесу део о родној равноправности, као и обавеза усвајања плана управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности.

Законом је прописано да се у јединици локалне самоуправе образују тела за родну равноправност и то:

1) **комисија за родну равноправност у скупштини јединице локалне самоуправе**, као стално радно тело скупштине, које чине одборници, а све акте који се упућују скупштини разматра из родне перспективе;

2) **савет за родну равноправност** се образује у органима управе јединице локалне самоуправе, а чине га именована или постављена лица, представници установа, органа и организација у областима значајним за родну равноправност и спречавање и сузбијање родно заснованог насиља, прати стање у области родне равноправности, иницира и предлаже мере за унапређење родне равноправности. У раду савета обавезно учествују и лица задужена за родну равноправност у органима управе јединице локалне самоуправе, која тим саветима пружају стручну и административно-техничку потпору у раду.

Ова тела за родну равноправност сарађују међусобно као и са свим другим телима за родну равноправност на нивоу јединице локалне самоуправе, аутономне покрајине и Републике Србије. Актима скупштине јединице локалне самоуправе ближе се уређују избор, надлежности и начин рада тела за родну равноправност.²⁹

Поред тога, прописано је да су органи јавне власти који имају више од 50 запослених и радно ангажованих лица, дужни да из реда својих запослених одреде лице задужено за родну равноправност у складу са својим актом о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места.³⁰ Лице задужено за родну равноправност: 1) прати спровођење политика и

²⁹Члан 63. ЗРР

³⁰Руководилац органа јавне власти за лице задужено за родну равноправност одређује руководиоца организационе јединице у чијој надлежности су послови који се односе на вођење евиденција у области рада. О одређивању лица задуженог за родну равноправност и о свакој промени овог лица органи јавне власти обавештавају министарство.

мера за остваривање и унапређивање родне равноправности из делокруга органа у којем су запослени; 2) прати стање о полној структури запослених и радно ангажованих лица у органу у коме су одређени и саставља извештаје о утврђеном стању у погледу достигнутог нивоа остваривања родне равноправности у области из делокруга органа; 3) доставља извештаје из тачке 2) овог става руководиоцу органа, које орган јавне власти, након доношења, доставља министарству; 4) сарађује са министарством и телима за родну равноправност на питањима значајним за остваривање и унапређивање родне равноправности; 5) припрема податке, анализе и материјале потребне за рад тела за родну равноправност; 6) обавља и друге послове у складу са актом о одређивању лица задуженог за родну равноправност. Лица задужена за родну равноправност морају бити обучена за обављање наведених послова. Министарство у сарадњи са Националном академијом за јавну управу ближе уређују програм и начин обуке лица задужених за родну равноправност, у складу са законом.³¹

Закон прописује опште и посебне мере за остваривање и унапређивање родне равноправности,³² а у посебном поглављу *Спречавање и сузбијање родно заснованог насиља* (чл. 51-58) осим забране насиља на основу пола, полних карактеристика, односно рода и насиља према женама у приватној и јавној сфери, прописане су посебне мере и програми, као и опште и специјализоване услуге подршке.

Финансијска средства за организовање и спровођење специјализованих услуга обезбеђују се у буџетима Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе (ЈЛС). Изричито је наведено да услуге сигурног смештаја женама жртвама насиља и њиховој деци, као и бесплатне подршке жртвама сексуалног насиља обезбеђује јединица локалне самоуправе, самостално или у сарадњи са једном или више суседних јединица локалне самоуправе.³³

Према Закону о локалној самоуправи,³⁴ локална самоуправа је право грађана да непосредно и преко слободно изабраних представника управљају јавним пословима од непосредног, заједничког и општег интереса за локално становништво, као и право и обавеза органа локалне самоуправе да у складу са законом, планирају, уређују и управљају јавним пословима који су у њиховој надлежности и од интереса за локално становништво.³⁵ У вршењу своје надлежности, јединица локалне самоуправе доноси прописе самостално, у складу са својим правима и дужностима утврђеним Уставом, законом, другим прописом и статутом.³⁶ У надлежности је јединице локалне самоуправе да се стара о остваривању, заштити и унапређењу људских и мањинских права и родној равноправности.³⁷

Законом о планском систему³⁸ уређује се плански систем Републике Србије, односно, управљање системом јавних политика и средњорочно планирање, врсте и садржина

³¹ Члан 64. ЗРР

³² Члан 8-12 ЗРР

³³ Члан 58 ЗРР

³⁴ „Службени гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 – др. закон и 47/2018

³⁵ Члан 2. Закона о локалној самоуправи

³⁶ Члан 5. Закона о локалној самоуправи

³⁷ Члан 20. став 1. тачка 10. Закона о локалној самоуправи

³⁸ „Службени гласник РС“, бр. 30/2018

планских докумената које у складу са својим надлежностима предлажу, усвајају и спроводе сви учесници у планском систему, међусобна усклађеност планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика и обавеза извештавања о спровођењу планских докумената, као и сходна примена обавезе спровођења анализе ефеката на прописе и на вредновање учинака тих прописа.³⁹ Документ јавних политика јесте плански документ којим учесници у планском систему, у складу са својим надлежностима, утврђују или разрађују већ утврђене јавне политике. Врсте докумената јавних политика јесу: 1) стратегија; 2) програм; 3) концепт политике и 4) акциони план.⁴⁰ Акциони план је документ јавне политике највишег нивоа детаљности, којим се разрађују стратегија или програм, у циљу управљања динамиком спровођења мера јавних политика које доприносе остваривању посебних циљева стратегије, односно програма.⁴¹ Акциони план садржи следеће обавезне елементе:⁴² 1) опште и посебне циљеве преузете из стратегије, односно програма који разрађује; 2) мере и активности за постизање општих и посебних циљева стратегије, односно програма, уз навођење пројеката ако се мере и/или активности спроводе кроз пројекте; 3) институције партнере одговорне за спровођење мера и активности, као и институцију носиоца која је одговорна за праћење спровођења и извештавање о спровођењу стратегије, односно програма који акциони план разрађује; 4) рок за завршетак предвиђених мера и активности; 5) потребна средства за спровођење мера, уз навођење извора финансирања за обезбеђена средства; 6) показатеље учинака на нивоу мера јавних политика, а по потреби и на нивоу активности; 7) информације о прописима које би требало донети односно изменити како би се реализовале мере јавне политике; 8) друге елементе прописане подзаконским актом Владе.

Родна анализа је саставни део процеса увођења родно одговорног буџетирања у Републици Србији, које је дефинисано *Законом о буџетском систему*.⁴³ Према одредбама овог закона, родно одговорно буџетирање представља увођење принципа родне равноправности у буџетски процес, што подразумева родну анализу буџета и реструктурирање прихода и расхода са циљем унапређења родне равноправности.⁴⁴ Родна равноправност је један од циљева буџетског система, па је прописано да буџетски систем, између осталог, треба да оствари алокацијску ефикасност која подразумева распоређивање средстава буџета са циљем унапређења родне равноправности.⁴⁵ Ово се односи на све нивое – републички, покрајински и локални, а обавезује и директне и индиректне буџетске кориснике.

У Републици Србији постоје институционални механизми који спроводе и надгледају процес унапређења родне равноправности – Одбор за људска и мањинска права и равноправност полова Народне скупштине Републике Србије; Одбор за равноправност

³⁹ Члан 1. Закона о планском систему

⁴⁰ Члан 10. Закона о планском систему

⁴¹ Члан 18. Закона о планском систему. Акциони план се ревидира по потреби, у складу са резултатима праћења спровођења и резултатима ех-рост анализе ефеката јавне политике, односно, у случају да се утврди потреба, приступа се припреми његових измена и допуна. Ревизијом акционог плана мењају се појединачни елементи садржаја акционог плана, као што су активности, рокови и институције одговорне за спровођење активности.

⁴² Члан 19. Закона о планском систему

⁴³ „Службени гласник РС“, бр. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 - испр, 108/2013, 142/2014, 68/2015 – др. закон, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019, 72/2019 и 149/2020

⁴⁴ Члан 2. став 1. тачка 58в Закона о буџетском систему

⁴⁵ Члан 4. став 1. тачка 4. Закона о буџетском систему

полова у Скупштини Аутономне Покрајине Војводине; Координационо тело за родну равноправност, као и локални механизми за родну равноправност.

Стратегија за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године⁴⁶ са Акционим планом за 2022. и 2023. године за спровођење Стратегије⁴⁷ у оквиру четири посебна циља предвиђа активности чији су носиоци јединице локалне самоуправе.

Мера 1.2: Препознавање, вредновање и редистрибуција неплаћеног кућног рада и повећање расположивог времена за плаћени рад, лични развој и слободно време

Циљ мере је смањење неплаћеног кућног рада и повећање расположивог времена за плаћени рад и лични развој, слободно време жена и мушкараца кроз препознавање, вредновање и редистрибуцију. Мера укључује више група активности, између осталог, мапирање постојећих услуга које доприносе смањењу неплаћеног кућног рада на свим нивоима и спровођење едукативних програма и кампања о равномерној расподели неплаћеног кућног рада и бриге о деци и старијима у породици које се односе на ЈЛС.

Мера 1.3: Смањење платног јаза између жена и мушкараца на тржишту рада у свим секторима и повећање учешћа жена у високо плаћеним пословима

Мера има за циљ да допринесе смањењу платног јаза између жена и мушкараца, све до његовог потпуног елиминисања, а укључује измену и допуну прописа, истраживања и анализе о узроцима платног јаза по секторима привреде и врстама занимања, и препоруке за смањење платног јаза, као и информативно едукативне кампање за подизање свести о овом проблему међу послодавцима и запосленима.

Мера 2.2: Унапређена безбедност жена у миру, конфликту и постконфликтном опоравку друштва, кризним и ванредним ситуацијама, кроз интегралну примену Резолуције 1325 СБ УН–Жене, мир и безбедност у РС

Мера је усмерена на унапређивање институционалног и нормативног оквира којим се обезбеђује повећана заступљеност, укљученост и одлучивање жена у свим процесима који се тичу очувања мира и безбедности, развијање механизма превенције ради повећања безбедности жена у миру, конфликту и постконфликтном опоравку друштва, кризним и ванредним ситуацијама, доступну и делотворну заштиту жена, као и унапређен систем подршке опоравку жена, које су претрпеле било који облик угрожавања безбедности, између осталог, и организовање обука за представнике/це сектора правосуђа, одбране и безбедности о реформи сектора безбедности, разоружању и реинтеграцију, хуманитарну помоћ, добру управу, људска права и транзициону правду.

Мера 2.4: Јачање капацитета, унапређивање институционалног и нормативног оквира родне равноправности у политичком животу и обезбеђивање равноправног учешћа жена и мушкараца, посебно друштвено осетљивих група у одлучивању о јавним пословима

Мера је усмерена на унапређивање институционалног и нормативног оквира у коме се одвија политички живот и успостављају претпоставке за постизање родне равноправности у овој области, као и равноправно учешће жена и мушкараца, посебно рањивих група у

⁴⁶“Службени гласник РС“ бр. 103/2021

⁴⁷Доступно на: <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije-programi-planovi-.php>

одлучивању о јавним пословима у складу са Законом о родној равноправности (чл. 1, 3. и 7).

Мера 3.2: Обезбеђење социјалне сигурности, смањење сиромаштва, социјалне искључености и унапређење доступности услуга социјалне заштите ради очувања и повећања квалитета живота, благостања жена и мушкараца из рањивих група, као и подршке породицама у задовољавању животних потреба

Мера је усмерена на смањење броја жена, мушкараца и деце који живе у сиромаштву, на унапређење приступа ресурсима и услугама подршке, под једнаким условима за најугроженије групе становништва. Мера подразумева спровођење свеобухватне анализе потреба и аспирација угрожених група жена, прикупљање података о проценту жена и мушкараца без личних прихода и без приступа социјалним услугама на локалном нивоу. Мера је усмерена на унапређење и доступност постојећих и развијање нових услуга подршке у заједници и њихово прилагођавање потребама жена и мушкараца, девојчица и дечака из осетљивих група, а такође континуирано спровођење кампања о прерасподели одговорности између жена и мушкараца у економији старања

Мера 4.1: Унапређени капацитети, институционални и нормативни оквир који обликују амбијент у коме се унапређује родна равноправност са акцентом на институционалне механизме родне равноправности као део целовитог и функционалног система и механизма за креирање родно одговорних јавних политика

Мера је усмерена на унапређење институционалног и нормативног оквира који обликује амбијент у коме се одвија процес унапређења родне равноправности и подижу капацитети за креирање родно одговорних јавних политика у свим областима друштвеног живота уз акценат на механизме РР на свим нивоима власти и јачање њихових капацитета.

Мера 4.2: Развој и унапређење родне статистике, повећање доступности података и информација као и коришћење података који одражавају стварност живота жена и мушкараца, девојчица и дечака за креирање политика

Ова мера има за циљ да повећа доступност родно одговорних података у свим областима од значаја за свакодневни живот и да изгради капацитете за коришћење тих података код креирања политика и мера. Ова мера укључује: анализу постојеће статистике и идентификацију недостајућих података информација, и родно одговорних индикатора које су значајне за креирање родно одговорних политика и праћење стања родне равноправности у свим областима, повећање броја индикатора доступних по полу и укрштање са другим факторима, као и израду мапе пута за унапређење родне статистике

Мера 4.3: Континуирана и појачана примена родно одговорног буџетирања на националном, покрајинском и локалном нивоу у поступку планирања и извршења буџета, институционализација РОБ у буџетском систему РС и повећана улагања у родну равноправност

Циљ мере је да родно одговорно буџетирање постане одржив и заокружен део система управљања јавним финансијама и буџетског система РС, као и да се повећају улагања у родну равноправност кроз артикулацију родно трансформативних РОБ циљева и индикатора. Између осталог, циљ је да се јачају капацитети институционалних механизма за родну равноправност у вези са родно одговорним буџетирањем, а посебно за припрему извештаја о напретку и учинку, као и спровођење активности на повећању транспарентности улагања у родну равноправност и промоцију примера добре праксе

Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља⁴⁸ у оквиру четири посебна циља предвиђа низ активности чији су носиоци јединице локалне самоуправе.

Мера 1.1: Подизање свести јавности о узроцима, распрострањености и штетним последицама родно заснованог насиља према женама и насиља у породици и других облика родно заснованог насиља.

Основни циљ мере је подизање свести грађана о узроцима, распрострањености родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, као и о штетним последицама које насиље има не само на жртве насиља, него и на друштво у целини. Ова мера укључује активности за превазилажење предрасуда, заблуда и стеротипних схватања родних улога, измену постојећих друштвених образаца понашања, као и сензибилисање и мобилисање целог друштва за јавну осуду насиља, промовисање ненасилног понашања и борбу против свих видова насиља према женама и насиља у породици, укључујући и повећање свести јавности да насиље према женама и насиље у породици представљају кршење људских права, те да је одговорност државе да реагује и заштити право на живот свим жртвама насиља, без обзира на то да ли се оно догађа у приватној или јавној сфери живота.

Мера 1.2: Унапређење разумевања и знања доносилаца одлука, надлежних институција и установа о узроцима, распрострањености и последицама родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.

Циљ мере је подизање свести и унапређење информисаности и знања доносилаца одлука о узроцима, распрострањености и последицама родно заснованог насиља према женама и насиља у породици. Ефекти мере се огледају у активнијој улози доносилаца одлука на националном, покрајинском и локалном нивоу у промовисању борбе против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, као и већу спремност за усвајање прописа усклађених са међународним стандардима у овој области. Ова мера обухвата образовање на свим нивоима, као и образовање просветних радника/радница, на свим нивоима за интервенције на појаву родно заснованог насиља, као и за примену мера из Националне стратегије за родну равноправност и мера из Националног програма за очување и унапређење сексуалног и репродуктивног здравља. Мера ће се спроводити кроз увођење програма о родној равноправности, људским правима и родно заснованом насиљу према женама и насиљу у породици у образовне курикулуме, на свим нивоима образовања, кроз организовање, подстицање и подржавање конференција, трибина, стручних скупова и јавних слушања о узроцима, распрострањености и последицама родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, као и кроз унапређење нормативног оквира усаглашавањем са међународним стандардима у вези са превенцијом и заштитом од родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.

Мера 2.3: Унапређење општих услуга за жене жртве родно заснованог насиља према женама и насиља у породици кроз дефинисање стандарда рада и обезбеђивање доступности услуга женама из осетљивих група.

⁴⁸ „Службени гласник РС“ бр. 47/2021

Основни циљ мере је да се обезбеди приступ услугама које обухватају правно и психолошко саветовалиште, финансијску помоћ, становање, образовање и помоћ приликом запошљавања. Делотворан приступ правди за жене жртве родно заснованог насиља и насиља у породици, подразумева адекватан систем правне помоћи, који обезбеђује пружање квалитетне правне помоћи, бесплатно или по смањеним трошковима, свима који нису у стању да је плате.

Мера 2.4: Унапређење специјализованих услуга за жене жртве родно заснованог насиља према женама и насиља у породици кроз дефинисање стандарда рада и обезбеђивање доступности услуга женама из осетљивих група.

У специјализоване услуге спада доступност СОС телефона, смештаја (сигурне куће за жене и децу) као и здравствене услуге за жене жртве сексуалног насиља. Неопходно је обезбедити довољна и стабилна финансијска средства за повећање броја и квалитета специјализованих услуга, као и финансирање женских НВО које пружају специјализоване услуге женама са искуством насиља. Ефекти мере се огледају у повећању обима и доступности специјализованих услуга које омогућавају превазилажење трауме и опоравак жена жртава насиља и деце сведока насиља. У складу са Истанбулском конвенцијом и препорукама ГРЕВИО групе потребно је обезбедити обављање бесплатних специјалистичких и судско-медицинских (форензичких) лекарских и лабораторијских прегледа и пружање бесплатне психолошке подршке у складу са потребама жртава насиља.

4. Методологија израде Локалног акционог плана

У процесу израде Акционог плана примењем је партиципативни метод, заступљен у свим фазама. Прикупљања података обављено је уз подршку локалних институција, организација и удружења са територије општине Ада. Дефинисани су циљеви и активности у складу са правним оквиром за област родне равноправности, а нарочито са стратешким правцима дефинисанима у Стратегији за родну равноправност за период од 2021 до 2030. године, као и са надлежностима локалне самоуправе. Као извори података коришћени су званични подаци Републичког завода за статистику, Националне службе за запошљавање, као и документација општине Ада.

Процес израде ЛАП-а координирала је Радна група у саставу: шеф одсека и замеником шефа одељења - саветник за заштиту права пацијената ОУ општине Ада, представници Центра за социјални рад општине Ада, представник ПС Ада, представници/це координационих тимомова за спречавање насиља у породици из образовних установа. Стручну подршку за израду ЛАП-а члановима радне групе је пружала консултанткиња Даница Тодоров у оквиру подршке Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност полова кроз пројекат “Интегрисани одговор на насиље над женама у Војводини - 3 фаза“. Завршни састанак одржан је у октобру 2022. године.

Одабране су стратешке области ЛАП-а: безбедност и спречавање родно заснованог насиља, увођење родне перспективе у све локалне политике, мере и активности које се финансирају из буџета општине Ада, стварање једнаких могућности и смањивање постојећих неједнакости, унапређење услуга социјалне заштите и доступности услуга у локалној заједници женама и мушкарцима из осетљивих група и резултати дискусија су прослеђени на даљу обраду и израду локалног акционог плана.

5. Преглед стања у општини Ада

Полазна основа за дефинисање циљева у области родне равноправности и спречавања родно заснованог насиља у општини Ада је национални правни и стратешки оквир и циљеви и обавезе које јединице локалне самоуправе (ЈЛС) у Републици Србији треба да испуне у области родне равноправности, стварања једнаких могућности за жене и мушкарце и у спречавању и заштити од родно заснованог насиља према женама и насиља у породици. Ове обавезе је потребно прилагодити и проширити на основу локалних потреба и приоритета, али и ресурса и капацитета локалне самоуправе и других актера у заједници.

Кључне обавезе ЈЛС су:

- унапређење родне статистике,
- примена родне анализе и родно одговорног буџетирања (РОБ),
- спровођење мера за економско оснаживање жена, кампање за спречавање свих облика насиља,
- активности на заштити жена и девојчица од родно заснованог насиља и
- активности које доприносе смањењу дискриминације осетљивих група, као што су Ромкиње, жене са села, младе жене, жене са инвалидитетом, жене старије старосне доби, особе које живе саме са децом – једнородитељске породице и др.

Скупштина општине Ада је 22. септембра 2022. године усвојила Одлуку о родној равноправности.⁴⁹ У одељку Посебне одредбе наведени су акти које доноси општина: Локални акциони план (ЛАП), План или програм рада, односно пословања органа јавне власти и План управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности. Одлука прописује да се ЛАП доноси за период од две године, а њиме се одређује спровођење мера утврђених Стратегијом за родну равноправност кроз процес уродњавања. Одлука предвиђа да орган јавне власти који је одговоран за реализацију активности утврђених ЛАП-ом подноси о томе извештај надлежном министарству. Извештај садржи оцену стања родне равноправности, резултате реализованих активности према индикаторима са почетном и циљаном вредношћу, податке о утрошеним финансисјким средствима и препоруке за унапређење родне равноправности.

Одлука предвиђа обавезу органа јавне власти да спроводе опште и посебне мере за остваривање и унапређење родне равноправности, мере за сузбијање и спречавање свих облика родно заснованог насиља, насиља према женама и насиља у породици. Прописана је обавеза пружања општих услуга, као и обезбеђивање финансијских средстава за организовање и спровођење специјализованих услуга (обезбеђивање сигурног смештаја женама жртвама насиља и њиховој деци у сигурним кућама или прихватилиштима; подршка жртвама сексуалног насиља). Ове услуге орган јавне власти обезбеђује самостално или у сарадњи са једном или више суседних јединица локалне самоуправе.

5.1. Социодемографски подаци

Општина Ада се налази на северу Аутономне покрајине Војводине, на десној обали реке Тисе и простире се на нешто више од 228 км². Општина припада Средњебанатском

⁴⁹ „Службени лист Општине Ада“ бр. 33/2022

управном округу и граничи се са општинама Сента, Чока, Нови Бечеј, Бечеј, Бачка Топола и са Градом Кикиндом. Кроз насељена места Ада и Мол пролази Државни пут ПА реда 102 (Кањижа – Сента – Ада – Бечеј – Темерин).

Број становника је у сталном паду и у последњих тридесет година је смањен за 30% (за 6.177 становника).⁵⁰ Разлог смањења броја становника су дезинтеграција и ратови на простору република бивше Југославије, период санкција, пад животног стандарда и други.⁵¹ Према доступним подацима Републичког завода за статистикуу општини живи 15.779 становника⁵², од чега жене чине нешто више од половине. Просечна старост мушкараца је 40,9 година, а жена 44,5 година.

Табела 1. Број становника према старосним групама и према полу⁵³

Становништво према старосним групама и полу	2020		2021	
	Ж	М	Ж	М
Деца старости до 6 година (предшколски узраст)	437	491	434	489
Деца старости 7–14 година (узраст основне школе)	505	603	497	591
Деца старости 15–18 година (узраст средње школе)	318	329	315	315
Деца старости 0–17 година	1183	1330	1159	1327
Број младих (15–29 година)	1274	1365	1253	1340
Радни контингент становништва (15–64 година)	5075	5154	4998	5073
Укупан број становника	8022	7595	7930	7507

Извор: Витална статистика, РЗС

Осим Аде, у којој живи око 10 хиљада становника, на територији општине је још четири насеља: Мол, Оборњача, Стеријино и Утрине, а подаци о броју становника по насељима и полу су приказани у табели 2.

Табела 2. Број становника по насељима и полу, извор РСЗ, према Попису 2011. године 16.991⁵⁴

Град – општина Насеље	Пол	Укупно
--------------------------	-----	--------

⁵⁰План развоја општине Ада за период од 2021 до 2027. године, стр. 4

⁵¹Ибид

⁵²Извор: Општине и региони у Републици Србији, 2020. Републички завод за статистику, <https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G202013047.pdf>, приступ: 11.8.2022.

⁵³Извор: DevInfo база Ада, август 2022. године

http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLauncher/files/profiles/sr/1/DI_Profil_Ada_EURSRB001002004002.pdf

⁵⁴Према Попису становништва 2011. године.

Општина Ада	С	16.991
	М	8227
	Ж	8764
Мол	С	6009
	М	2884
	Ж	3125
Оборњача	С	326
	М	178
	Ж	148
Стеријино	С	186
	М	96
	Ж	90
Утрине	С	906
	М	460
	Ж	446

Општина Ада је вишенационална заједница у којој Мађари чине већину - 75,03%, а други по броју су Срби и чине 17,39%. У Ади живе иприпадници других националних заједница: Црногорци, Бошњаци, Буњевци, Власи, Румуни, Русини, Словенци и Украјинци.⁵⁵

У општини Ада постоје незнатне разлике у структури домаћинства у градским и осталим насељима, па тако у градским домаћинствима 25% чине једночлана домаћинства, 30% двочлана, 20% трочлана, 17% чине четворочлана домаћинства, 5% петочлана и 2% са шест и више чланова. У осталим насељима је 29% једночланих, 31% двочланих, 19% трочланих домаћинстава, а 15% су четворочлана, 5% петочлана и 1% домаћинстава са 6 и више чланова.⁵⁶ Највећи број породица са децом има једно (54,73%) или двоје деце (38,29%), а следе породице са троје деце (5,78%). Породице са четворо деце чине 0,87%, а са петоро и више деце 0,33%.

5.2. Индекс друштвеног развоја општине Ада⁵⁷

Општина Ада је 2018. године била средње погодна у погледу квалитета живота што показује податак да је била сврстана међу умерено развијене општине. Исте године просечна старост је износила 43,8 година. Од 2011. до 2018. године укупни индекс зависности становништва је порастао са 46,24% на 51%, а индекс зависности старих са 25,53% на 31,13%.

У Ади је 2018. године просечна нето зарада износила 42.788 динара, што је било испод просека Републике Србије од 49.650 динара. У Ади је 44,72% особа старости од 15 до 64 године имало формално запослење, што је било нешто ниже од просека запослености од

⁵⁵План развоја општине Ада за период од 2021 до 2027. године

⁵⁶DevInfo база, август 2022.

⁵⁷Више информација о Индексу друштвеног развоја доступно на: <https://socijalnoukljucivanje.gov.rs/indeks/>
<https://socijalnoukljucivanje.gov.rs/indeks/>

46,59% на нивоу Републике Србије. У периоду 2011-2018. године стопа незапослености у Ади се смањила са 22,03% на 9,56%.

У години коју посматра индекс друштвеног развоја у Ади су припремни предшколски програм похађала и деца из других општина (обухват деце одговарајућег узраста био је 126,7%), а 77,6% деце је било укључено у основно образовање. Стопа одустајања од школовања у основном образовању се повећала у периоду од 2011. до 2018. године са 0,1% на 1,9%.

Исте, 2018. године у области здравља и здравствене заштите Ада је спадала међу мање погодне општине у Србији. Очекивано трајање живота на рођењу у Ади је било 72,9 година. Број лекара на 1.000 становника се смањило са 1,38 у 2011. години на 1,1 у 2018. години.

Удео корисника новчане социјалне помоћи у укупном броју становника је био 2,6%, што је било мање од удела корисника новчане социјалне помоћи на републичком нивоу (3,5%), а расходи за социјално осигурање и социјалну заштиту по становнику су се повећали у периоду 2011-2018. године са 799 динара на 1.799 динара по становнику. У 2018. години просечна пензија износила је 24.048 динара.

Када је реч о осталим показатељима квалитета живота, општина је спадала у средње погодне. Стопа осуђених пунолетних починилаца кривичних дела је од 2011. до 2018. године порасла са 0,52% на 0,77%, док се стопа малолетних починилаца кривичних дела смањила са 1,13% на 0%. Када је реч о насиљу у породици, удео деце жртава насиља у породици је 2018. године износио 0,27%, а удео жена жртава породичног насиља 0,4%.

Друштвена партиципација мерена излазношћу грађана на изборе била је 52,03% током претходних избора, што је испод просека Републике Србије од 56,22%.

5.3. Образовање

У образовној структури становништва у општини Ада старијег од 15 година, према попису из 2011. године, преовлађују лица са завршеним средњим образовањем (6.716 лица) и лица са завршеном основном школом (3.974 лица), односно, 70% становника имају основну и средњу школу. Подаци показују разлике између жена и мушкараца у погледу стручне спреме, осим на нивоу вишег и високог образовања. Са овим степеном образовања жена је за један одсто више него мушакраца.

Табела 3. Образовање жена и мушкараца у општини Ада⁵⁸

Ниво образовања	Жене	Мушкарци
Без образовања (непознато)	1%	2%
Непотпуна основна школа	19%	12%
Основна школа	30%	24%

⁵⁸DevInfo база, август 2022.

Средња школа	40%	53%
Више и високо образовање	10%	9%

Према подацима који су прикуљени у процесу израде ЈАП-а, безмало две хиљаде деце обухваћено је различитим нивоима образовања. У свим васпитно образовним установама, девојчица је мање, што се види у следећој табели.

Табела 4. Број девојчица и дечака у васпитно образовним установама у Општини Ада у првом полугодшту 2022/2023. школске године

ред. број	Назив образовне установе	ученици/ дечаки	ученица/ девојчица	укупно
1.	Установа за предшколско васпитање и образовање „Чика Јова Змај“ у Ади	273	236	509
2.	Основна школа „НОВАК РАДОНИЋ“ у Молу	194	180	374
3.	Основна школа „ЧЕХ КАРОЉ“ Ада	321	257	578
4.	Музичка школа ШОМОВ „БАРТОК БЕЛА“	71	97	168
5.	ТЕХНИЧКА ШКОЛА Ада	310	26	336
	Укупно	1 169	796	1 965

У Ади постоји једна предшколска установа која има 11 објеката.⁵⁹ Према подацима из 2021. године обухват деце од 0 до 3 године је 18,7%, а обухват деце узраста од 3 године до поласка у припремно предшколски програм је 73,6%. Обухват предшколским образовањем деце од 0-3 је значајно нижи у поређењу са републичким просеком који износи 31,8%, али је обухват припремно предшколским програмом већи од републичког просека (62,6%).⁶⁰

У 2021. години нето стопа обухвата основним образовањем износила је 79,4%, што је нижи обухват у односу на републички просек (93,5%) али ови подаци нису разврстани по полу. Стопа завршавања основне школе је 81,5%, а стопа одустајања од школовања је 0,3%.⁶¹ У 2021. години основним образовањем је обухваћено 42 деце са сметњама у развоју и са инвалидитетом.

Табела бр. 5 Број деце која су завршила 8. разред у Основној школи „Чех Карољ“ Ада и „Новак Радонић“ Мол

школска година	а) Основна школа „Чех Карољ“ Ада	б) Основна школа „Новак Радонић“ Мол	дечаки (а+б)	девојчице (а+б)	укупно (а+б)

⁵⁹Ибид

⁶⁰Ибид

⁶¹DevInfo база, август 2022 и Профил Републике Србије 2021

2017/2018		27+20	57+20	84+40
2018/2019		57+29	29+26	86+55
2019/2020		43+14	35+20	78+34
2020/2021		32+22	43+22	75+44
2021/2022		47+16	27+14	74+30
укупно		206+101=307	191+102=293	397+203=600

Ученици који завршавају 8. разред основне школе у 99% случајева се уписују у трећи или четврти степен стручног образовања.

У Основној школи „Новак Радонић“ Мол 2021. години један дечак ромске националности, 2022. године једна девојчица ромске националности наставили су школовање после завршетка 8. разреда, а један дечак ромске националности напустио је основну школу из 7. разреда. У овој школи у школској 2022/2023 уписано је 36 деце ромске националности. За основну школу „Чех Карољ“ Ада немамо податке.

Општина Ада сваке године утврђује висину учешћа у трошковима превоза редовних ученика средњих школа са пребивалиштем на територији општине Ада. Овај износ се мења у зависности од могућности општинског и буџета АПВ. Овај проценат се креће у распону од 35-40%.

Табела 6. Број девојчица и дечака који користе право на субвенцију трошкова превоза на територији Општине Ада

Школска година	Дечак	Девојчица	Укупно
2018/2019	80	132	212
2019/2020	60	121	181
2020/2021	47	107	154
2021/2022	58	113	171

Општина Ада спроводи подстицајне мере у виду једнократне помоћи материјално угроженим ученицима/цама и у виду једнократне помоћи талентованим ученицима/цама и студентима/кињама. Висина се утврђује на основу расположивих средства у буџету и броја пријављених кандидата.

Табела 7. Број девојчица и дечака који користе подстицајне мере у виду једнократне помоћи за материјално угрожене ученике/це и студенте/киње и висина те помоћи

Школска година	Дечак	Девојчица	Укупно	Висина помоћи
2017/2018	28	41	69	13.000,00 - 27.000,00
2018/2019	24	38	62	18.000,00
2019/2020	22	37	59	16.900,00
2020/2021	27	53	80	12.500,00

2021/2022	16	12	28	ученици/це 15.325,00
	14	19	33	студенти/киње 17.300,00

Табела 8. Број девојчица и дечака који користе подстицајне мере у виду једнократне помоћи за талентоване ученике/це и студенте/киње

Школска година	Дечак	Девојчица	Укупно	висина помоћи
2017/2018	14	25	39	ученици/це 7.500,00 - 8.500,00
	9	28	37	студенти/киње 10.000,00 – 14.500,00
2018/2019	22	32	54	ученици/це 5.000,00 -8.000,00
	9	33	42	студенти/киње 9.000,00 – 14.000,00 за 1. студента (60.000,00 истраживачки програм (Kyoto Institute of Technology, Design Lab)
2019/2020	13	19	32	средњошколци/ке 8.000,00 – 10.000,00
	10	30	40	стиденти/це 12.000,00 -14.000,00 (за истраживачки програм у Перу и Тајланд 80.000,00)
2020/2021	11	22	33	средњошколци/ке од 8.000,00 до 11.000,00
	19	32	51	студенти/це од 12.000,00 до 18.000,00
2021/2022	9	5	14	средњошколци/ке 18.500,00
	10	23	33	студенти/це 22.000,00 - 25.000,00

5.4. Запошљавање

Општина Ада активно се бави проблемом незапослености на својој територији тако што доноси годишње акционе планове запошљавања.

Највећи број запослених у општини је у прерађивачкој индустрији, затим, као предузетници и пружаоци услуга у самосталним делатностима, трговини на велико и мало, као

индивидуални пољопривредници, у области образовања и у области здравственог система и социјалне заштите.⁶²

На основу података РЗС и НСЗ, смењен је број незапослених између 2020. и 2022. године. У 2020. години било је незапослено 465 лица, од којих 222 жене, или 47,7%, у 2021. години незапослених жена је било 207, а незапослених мушакраца 234⁶³ док је у мају 2022. години било незапослено 406 лица од чега су 192 жене.⁶⁴

Табела 9. Незапослени у општини Ада према полу

АДА незапослени према полу	година		укупно
	2020	укупно	465
		жене	222
	2022	укупно	406
жене		192	

У 2020. години било је запослено 4221 лице, од чега је мушкараца – 2362, а жена – 1859. Учешће младих старости између 15 и 28 година у укупном броју запослених је 16,5%, а број запослених на територији општине на 1000 становника је 270.⁶⁵ Нажалост, подаци о запослености и незапослености у локалном стратешком документу *Плану развоја општине Ада за период од 2021. до 2027. године*⁶⁶ нису родно осетљиви, односно нису разврстани по полу, као ни индикатори за приоритетне циљеве.

Дефицитарна занимање у Општини Ада су социјални радник, као и машински инжењер, радници на ЦНЦ машинама тј. сва занимања машинске струке с обзиром да су привредна друштва металопрерађивачке индустрије у нашој општини високо заступљена у привредном животу општине Ада.

Што се тиче суфицитарних занимања у општини Ада то су: од високо образованих лица дипломирани васпитач, дипломирани правник (од којих је 14 њих на стручној пракси преко програма Моја прва плата), од лица са 3 и 4 степеном образовања то су: гимназија, економски и хемијски техничар, фризер за жене, козметичари, пољопривредни техничар, глодари, бравари и стругачи који не знају посао на новим машинама, техничар друског саобраћаја, машински техничари по старом систему тј. велики број лица која имају занимања овај степен стручне спреме али не могу да се снађу у новим дигиталним трендовима.

Табела 10. Незапослена лица по полу и степену стручне спреме у Општини Ада у месецу октобру 2022. године

⁶²План развоја Општине Ада за период од 2021 до 2027. године („Сл. лист општине Ада“, број 44/2021), доступно на: https://www.paragraf.rs/opstinska-glasila/ada/ada_pdf/ada-2-2021.pdf

⁶³DevInfo база, август 2022.

⁶⁴Месечни статистички билтен Незапослени и запошљавање у Републици Србији, 2022. Национална служба за запошљавање, доступно на: <https://www.nsz.gov.rs/filemanager/Files/Dokumenta/Statisti%C4%8Dki%20bilteni/2022/Bilten%20NSZ%20-%20maj%202022.pdf>

⁶⁵План развоја Општине Аде за период од 2021 до 2027. године

⁶⁶“Службени лист Општине Ада“, бр. 2/2021, доступно на: https://www.paragraf.rs/opstinska-glasila/ada/ada_pdf/ada-2-2021.pdf

		Незапослена лица	
		Укупно	Жене
УКУПНО		424	210
Степен стручне спреме	I	234	110
	II	3	2
	III	60	23
	IV	95	51
	V	2	2
	VI-1	5	4
	VI-2	5	4
	VII-1	20	14
	VII-2		
	VIII		

Табела 11. Број запослених у правним лицима, предузетници и регистровани индивидуални пољопривредници

година		2020.	2021.
АДА УКУПНО			
Запослени у правним лицима и предузетници и њихови запослени		4.456	
од тога:	запослени у правним лицима	3.428	
	предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	1.028	
Регистровани индивидуални пољопривредници		316	

У општини Ада има 1615 пољопривредних газдинстава⁶⁷ односно 1672 према подацима у Плану развоја општине Ада, али ни *План развоја ни Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја*⁶⁸ нису родно осетљиви и нема података о томе колики је проценат жена носитељки пољопривредних газдинстава.

Теже запошљиве групе становништва су особе са инвалидитетом, Роми, корисници/це социјалног давања, млађи од 30 и старији од 50 година.

⁶⁷Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за Општину Ада за 2021. годину, доступно на: <http://www1.ada.org.rs/wp-content/uploads/Program-2021-Ada.pdf>, приступ: 19.10.2022.

⁶⁸Доступно на: <http://www1.ada.org.rs/живот-у-ади/пољопривреда/годишњи>

Табела 12. Незапослена лица по полу и дужини тражења посла, као и подаци за теже запошљиве категорије (ОСИ и Роми).

		Незапослена лица		Просечна дужина тражења посла (у месецима)		Претходно радно искуство				ОСИ		Националност	
						Без радног искуства		Били у радном односу				Роми	
		Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Дужина тражења посла	до 3 месеца	84	39	1,29	1,19	27	13	57	26	4	2	13	6
	3 до 6 месеци	34	20	4,24	4,13	15	10	19	10	0	0	2	1
	6 до 9 месеци	22	12	7,51	7,46	4	3	18	9	0	0	4	2
	9 до 12 месеци	29	13	10,39	10,43	4	3	25	10	3	1	3	2
	1 до 2 године	67	40	17,69	18,09	22	15	45	25	5	3	7	5
	2 до 3 године	53	21	29,25	27,57	18	8	35	13	3	1	10	3
	3 до 5 година	50	22	47,69	47,77	13	8	37	14	3	0	7	5
	5 до 8 година	49	23	80,19	79,24	15	11	34	12	3	1	2	1
	8 до 10 година	13	9	110,64	110,33	4	3	9	6	1	1	1	1
	преко 10 година	23	11	152,66	157,62	2	1	21	10	1	1	0	0
	УКУПНО	424	210	34,71	34,56	124	75	300	135	23	10	49	26

Општина Ада сваке године доноси ЛАП за запошљавање и у оквиру њега се дефинишу подаци незапослених грађана/ки према степену стручне спреме, дужини присуства на евиденцији Националне службе за запошљавање и осталих релевантних података.

Табела 13. Ангажована радна снага, 2012.⁶⁹

	Укупно	Жене
Мушкарци		

⁶⁹DevInfo база, август 2022.

Носиоци породичног газдинства	1587	396	1191
Чланови породице и рођаци који су обављали пољопривредне активности на породичном газдинству	1340	809	531
Стално запослени на породичном газдинству	7	1	6
Стално запослени на газдинству правног лица/предузетника	136	29	107
Управници (менаџери) на газдинствима	1615	366	1249

Извор: Попис пољопривреде, РЗС

У 2018. години дате су следеће субвенције пољопривредницима:

1. за трошкове уништавања лешева животиња у износу од 1.742.578,6 динара, од тога добили жене су добиле 6,15%;
2. за суфинансирање закупа пијачног простора у износу од 570.244,60 од тога учешће жена је 45,51%

У 2019. години дате су следеће субвенције пољопривредницима:

1. за осигурање усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња 871.483,37 од тога жене 190.058,10 или 21,81 %;
2. за суфинансирање закупа пијачног простора 622.585,64 од тога 286.539,55 жене или 46,02%;

У 2020. години дате су следеће субвенције пољопривредницима:

1. осигурање усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња у износу од 960.000,00 динара од тога учешће жена 27,98%;
2. инвестиције у физичку имовине пољопривредних газдинстава у износу од 2.500.000,00 динара од тога учешће пољопривредних газдинстава у власништву жена 22,65%;
3. за суфинансирање закупа пијачног простора у износу од 667.592,24 од тога учешће жена је 45,42%;

У 2021 години дате су следеће субвенције пољопривредницима:

1. осигурање усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња у износу од 1.000.000,00 динара од тога учешће жена 33,24%;
2. за суфинансирање закупа пијачног простора у износу од 701.096,28 од тога учешће жена је 44,77%

5.5. Социјална заштита

Укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад на крају 2021, године био је 2871 или 18,6% од укупног броја становника. Од укупног броја корисника социјалне заштите жена је 1271, а мушкараца 1600.⁷⁰

⁷⁰Извор: Републички завод за социјалну заштиту у оквиру DevInfo базе, август 2022.

Доношење стратешког документа о развоју социјалне заштите је у поступку, као и израда акционог плана и усаглашавање постојећих и доношење нових општих аката који уређују ову област на нивоу општине.

Одлуком о правима и услугама социјалне заштите⁷¹ предвиђене су следеће услуге социјалне заштите:

„Услуге социјалне заштите у смислу ове одлуке су:

1. дневне услуге у заједници:
 - 1) дневни боравак за лица са сметњама у развоју;
 - 2) дневни боравак у клубовима за одрасла и старија лица;
 - 3) дневни боравак и саветовалиште за особама оболеле од деменције
 - 4) помоћ у кући;
 - 5) кућна нега;
 - 6) дневни топли оброк (ручак на точковима)
2. услуге подршке за самосталан живот:
 - 1) персонална асистенција;
 - 2) лични пратилац;
3. саветодавно-терапијске и социјално – едукативне услуге:
 - 1) превентивне и саветодавно – терапијске услуге;
4. услуге смештаја: 1) привремени смештај у прихватилиште и прихватну станицу;

Услуге смештаја у прихватилиште или прихватну станицу пружају се: жртвама насиља у породици, злостављања или занемаривања; жртвама трговине људима; деци и омладини која се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама, којима је потребан привремени смештај и процена потреба ради упућивања на коришћење других услуга; одраслим и старијим лицима у кризним ситуацијама, бескућницима и просјацима.

Одлуком су прописани облици материјалне подршке (чл. 5):

- 1) једнократна новчана помоћ,
- 2) опрема корисника за смештај у установу социјалне заштите или другу породицу,
- 3) помоћ у натури: бесплатан оброк („Исхрана за социјално угрожене становнике општине Ада“), пакети хране и пакети хигијене, огрев.
- 4) право на накнаду трошкова сахране,
- 5) ослобађање плаћања накнаде за коришћење воде домаћинства у општини Ада,
- 6) ослобађање плаћања накнаде за изношење комуналног отпада у општини Ада.

У општини постоји мали број организација цивилног друштва/удружења грађана/невладиних организација, а веома мали број организација спроводи програме и активности у области социјалне заштите. То су Црвени крст општине и Удружење грађана „Дуга“ – Ада, које се бави социјалном заштитом и подршком породици, чије програмске активности у 2021. и 2022. години су финансиране из буџета локалне самоуправе.

⁷¹Одлука о правима и услугама социјалне заштите („Службени лист општине Ада“, бр. 50/2016)

5.6. Безбедност жена, родно засновано насиље према женама и насиље у породици

Питање родно заснованог насиља према женама и насиља у породици је једно од горућих питања у Србији. Усклађивањем законског оквира са међународним документима у овој области стално се унапређују услови за спречавање насиља према женама, заштиту и подршку жртава. Од 2016. до 2021. године број евидентираних случајева насиља у општини Ада је на приближно истом нивоу, уз незнатно смањење пријава у 2020. години која је обележена епидемијом Ковид-19. Истраживања показују да је спровођење мера за спречавање ширења вируса корона, као што су забрана кретања, забрана окупљања и социјална дистанца утицало на повећање случајева насиља према женама а да је оно мање пријављивано у односу на претходни период.

Табела 14. Насиље у породици у општини Ада у периоду 2016-2021⁷²

Година	Укупно	Жене	Мушкарци	Малолетни
2016	32	24	5	3
2017	44	35	7	2
2018	33	23	3	7
2019	40	26	9	5
2020	33	21	8	4
2021	41	26	11	4
	223	155	43	25

Табела 15. Узрост жртва насиља у породици у периоду од 2016-2021⁷³

Година	Укупно	Млади (18-29)	Одрсли (30-64)	Старији (65+)	Малолетни
2016	32	4	18	7	3
2017	44	6	25	11	2
2018	33	7	15	4	7
2019	40	8	20	7	5
2020	33	6	18	5	4
2021	41	11	20	6	4
	223	42	116	40	25

Подаци у табели испод показују да је од 2018. до 2021. године константан број пријава насиља према женама и незнатно смањење пријава насиља према деци.

Табела 16. Подаци о насиљу према женама и деци⁷⁴

Насиље према женама и деци

⁷²Извор: Центар за социјални рад доставио је податке у склопу припреме ЛАП-а за родну равноправност.

⁷³Ибид

⁷⁴Ибид

Година	Жене	Деца
2018.	23	7
2019.	26	5
2020.	21	4
2021.	26	4

Скоро све пријаве насиља су поднете Полицијској управи, након чега се у рад са жртвом насиља укључио Центар за социјални рад. У току 2019. године три пријаве су поднете директно Центру за социјални рад, а 2020. и 2021. године по једна.⁷⁵ Сарадања Центра за социјални рад са полицијом у оквиру процедура и спровођења ЗСНП је веома добра. Међутим, састанци Групе за координацију и сарадњу којом координира ОЈТ Сента одржавају се у Сенти, а ЦСР у Ади не добија записнике о састанцима, него представник ЦСР који учествује у раду ГКС припрема службену белешку о томе. У 2022. години није сачињен ниједан индивидуални план заштите и подршке жртве, а у претходне три године израђен је један план и то на инсистирање ЦСР који је био и креатор тога плана, без поштовања прописане процедуре и учешћа жртве како је предвиђено законском процедуром.⁷⁶

Посебно истраживање о насиљу према женама и о насиљу према женама из вишеструко маргинализованих група није рађено. Центар за социјални рад Ада по службеној дужности доставља податке о пријавама насиља над женама и насиља у породици Републичком заводу за социјалну заштиту, два пута на месечном нивоу путем специјализованог програма Аурора, а посебним подацима о насиљу према женама из вишеструко маргинализованих група не располажемо на локалном нивоу.

Центар није реализовао пројекте са циљем сузбијања родно заснованог насиља.

Центар нема сазнања о дечјим браковима тј. није имао пријаве, јер о томе се ромске породице не изјашњавају.

У оквиру реферате за образовање, културу, здравствену и социјалну заштиту, спорт и омладину утврђено је радно место Саветника за послове родне равноправности и инклузије Рома где је запослено једно лице са половином од пуног радног времена.

Проблеми ромске заједнице којима се суочава Центар за социјални рад општине Ада и Удружење грађана „Дуга“ Ада су: недостатак образовања (низак степен стручног образовања – непотпуна основна школа или основна школа), проблем становања (нерешено стамбено питање и неадекватни услови становања – нема канализације, струје и воде), незапосленост (или ангажовање на сезонским пословима приликом којих се не остварује здравствено и пензионо осигурање) и сл. Насиље према женама и деци се појављује и у ромском заједницама, али не располажемо са посебном анализом у којој мери у односу на остало становништво.

У општини Ада не постоји сигурна кућа нити прихватилиште за жене у ситуацијама насиља. Општина планира средства за финансирање смештаја у сигурну женску кући, иако често нема могућности да се користе постојећи капацитети. Жене којима је потребан

⁷⁵Ибид

⁷⁶Ибид

смештај у сигурну кућу упућује се у Сигурну кућу у Сомбор или Зрењанин, али због попуњености капацитета жене жртве из Аде најчешће нису могле да буду смештене.

Због тога је Центар за социјални рад суочен са озбиљним изазовима када жртви насиља треба обезбедити сигурно место за смештај због непосредног ризика од насиља, застрашивања и освете. Овакво стање указује да постоји потреба за развијањем услуге склоништа или привременог смештаја у сарадњи са другим ЈЛС у оквиру међуопштинске сарадње. Средства су за смештај жртава у сигурну кућу су сваке године предвиђена у буџету ЈЛС и ЦСР, али њихово коришћење је могуће тек уз одобрење ЈЛС што утиче на ефикасност поступања у случају потребе за хитном заштитом кроз смештај у сигурну кућу. Споразуми о сарадњи са Сигурним кућама у Сомбору или Зрењанину, као и са Прихватилиштем у Кикинди би допринели убрзавању процедура смештаја жртава, а хитно збрињавање корисница би добило пуни смисао.

У 2020. години у Сигурну кућу у Сомбору су упућене две жене са укупно 5 малолетне деце које су становници општине Ада.

Центар за социјални рад суочава се са недостатком стручних радника, због тога што велики број њих одлази у иностранство. Други разлог је прописана процедура за добијање сагласности за запошљавање нових радника. Недостатак стручних радника утиче на пружање услуга свим корисницима, а нарочито женама и деци које су жртве насиља у породици.

У оквиру услуга у заједници које би требало да се финансирају од стране локалне самоуправе не постоје услуга подршке женама жртвама родно заснованог насиља према женама и насиља у породици.

У општини Ада је формиран Савет за безбедност али не постоји план безбедности. Савет се бавио питањима безбедности жена и девојчица у јавном простору приликом ираде ЛАП-а за интегралну примену националног акционог плана за примену резолуције Савета безбедности Уједињених нација 1325: жене, мир, безбедност у 2019. години који докуменат није усвојен.

Формирање савета за безбедност, као и бављење питањима безбедности жена и девојчица у јавном простору је неопходно, на шта упућују резултати националног истраживања спроведеног током 2022. године.⁷⁷ Ово истраживање је показало да су јавни простори родно неосетљиви и неприлагођени потребама и безбедности жена. Као небезбедне јавне просторе жене и девојчице су обележиле неосветљене улице, удаљене од центра града/села, паркове и густо пошумљене делове града/села, места око клубова/кафана/места продаје алкохола/наркотика, шеталишта и стазе за трчање, стајалишта јавног превоза. Скоро половина жена истакла је да се плаши силовања, сексуалног узнемиравања, физичког напада или напада оружјем, а од жена које су доживеле насиље у јавном простору, свака трећа је доживела насилничко понашање, свака четврта нежељено додиривање, грљење и љубљење у јавном простору, док је свака пета доживела праћење и ухођење. Чак 9,2% жена је доживело покушај силовања или силовање. У више од половине случајева када су жене доживеле неки облика насиља у јавном простору, биле су присутне и друге особе, а у

⁷⁷Константиновић Вилић, С., Петрушић, Н., Бекер, К. и Жунић, Н. *Насиље према женама и девојчицама у јавном простору*, FemPlatz, Панчево, 2022, доступно на: <http://femplatz.org/library/2022-06-Prezentacija-rezultata-istrazivanja-Nasilje-u-javnom-prostoru.pdf>

највећем броју случајева (69,9%) изостала је реакција других особа. У овом истраживању је указано на значајну улогу коју јединице локалне самоуправе имају у обезбеђивању безбедности жена и девојчица у јавним просторима, као и на чињеницу да побољшање положаја жена није само питање законодавних, већ и целокупних промена у односу државе и друштва према женама.

Треба имати у виду да општина Ада до сада није финансирала посебне активности у вези са насиљем према женама, осим смештаја у сигурну кући.

Поред тога, у општини Ада није формиран орган/служба бесплатне правне помоћ, него се ови послови обављају уз друге послове. Укупан број примљених захтева за бесплатну правну помоћу периоду 2015-2021. године износи 15, од којих је један због насиља у брачној или ванбрачној заједници, а 2020. године једна жена је поднела захтев за бесплатну правну помоћ у вези са насиљем у породици.⁷⁸

У предшколској установи, основним школама и јединој средњој школи на територије општине Ада формиран су тимови за заштиту деце и ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, у складу са законским обавезама. Према извештајима школа, ови тимови су оперативни и активни, редовно израђују програме за заштиту ученика од насиља и решавају случајеве насиља који се догоде.

У Средњој техничкој школи у току 2018/2019 забележено је три случаја вршњачког насиља и предузете мере за отклањање последица и превентивне активности. Организовано је мноштво ваннаставних активности за превенцију насиља, а ученици су упознати и са Кодексом понашања спортских тимова у школи.

Што се тиче основних школа, у извештају ОШ „Новак Радоњић“ из Мола нису наведени случајевинасиља, него искључиво превентивне активности усмерене ка ученицима и родитељима. Истовремено, ОШ „Чех Карољ“ у извештају је навела број и начин поступања у евидентираним случајевима насиља. Током три године (2019/2020, 2020/2021 и 2021/2022 школска година) Тим за заштиту од дискриминације, насиља, занемаривања и злостављања поступао је у 51 случају, од којих је у 28 било у питању насиље првог степена, које решавају одељенске старешине, а у 12 случајева, дешавало се насиље другог нивоа. У Школи за основно музичко образовање „Бартук Бела“ нису забележени случајеви насиља.

У свим основним и средњим школама организоване су активности, по разредима и у складу са узрастом, о темама у вези са насиљем, посебно у вези са вршњачким насиљем. Међутим, нису доступни подаци о томе да су организоване посебне активности о насиљу према девојчицама и родно заснованом насиљу.

5.7. Буџет и родно одговорно буџетирање у општини Ада

⁷⁸Извор: Покрајински секретаријат за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу у оквиру израде „Програма за заштиту жена од насиља у породици и партнерским односима и других облика родно заснованог насиља у АП Војводини, за период од 2023. до 2026. године“.

Општина Ада припада другој групи према степену развијености општина у којој се степен развијености креће у распону од 80% до 100% просека Републике Србије.⁷⁹ Припадношћу овој групи, слабије је развијена од 10 општина и градова са територије АП Војводина (Бачка Паланка, Беочин, Врбас, Вршац, Кањижа, Нови Сад, Панчево, Пећинци, Сента, Стара Пазова и Суботица).⁸⁰

Општина има довољне буџетске капацитете за обављање изворних и поверених надлежности у складу са Законом о локалној самоуправи, Законом о финансирању локалне самоуправе и другим секторским законима. У последње четири године (од 2018. до 2021. године) бележи тренд раста приходне стране буџета и смањивање расходне стране буџета и контролисање буџетско-финансијских токова односно финансијско пословање које не угрожава благовремено и квалитетно извршавање обавеза општине.⁸¹

За рад НВО у области родне равноправности и насиља у породици нису издвајана финансијска средства.

Општина Ада спроводи процес родно одговорног буџетирања од 2020 године.

Тренутно су у шест програма постављени родно осетљиви циљеви, односно индикатори – Програм 3 – Локални економски развој, Програм 10 – Средње образовање, Програм 11 – Социјална и дечија заштита, Програм 13 – Развој културе, Програм 14 – Развој спорта и омладине и Програм 15 – Опште услуге локалне самоуправе.

Програм 3. Локални економски развој (2022. 2021. 2020. година)

Циљ: Повећање запослености на територији општине

Индикатор: Број становника општине који су запослени на новим радним местима, а налазили су се на евиденцији НСЗ (разврстаних по полу и старости);

Програмска активност: Мере активне политике запошљавања

Циљ: Повећање броја запослених кроз мере активне политике запошљавања Индикатор: Број новозапослених жена кроз реализацију мере активне политике запошљавања.

Програмска активност: Подршка економском развоју и промоцији предузетништва Циљ: Успостављање механизма за финансијску подршку производним предузећима и предузетницима/предузетницама који послују на територији општине за развој нових производа и проширење производње.

Индикатори: Број новозапослених радника/радница уз помоћ успостављеног механизма за обуку радне снаге за познатог послодавца и за специфичне производне процесе и број субвенционисаних привредних субјеката чији су оснивачи жене (индикатор: број субвенционисаних привредних субјеката чији су оснивачи жене није праћен 2020. Године)

Програм 10. Средње образовање (2022, 2021 и 2020)

Циљ: Повећање обухвата средњешколским образовањем

Индикатор: Број деце која су обухваћена средњим образовањем - разложен по полу

Програм 11. Социјална и дечија заштита (2022, 2021.)

⁷⁹ План развоја Општине Ада за период од 2021 до 2027. године

⁸⁰Ибид

⁸¹Ибид

Програмска активност: Једнократне помоћи и други облици помоћи

Циљ: Унапређење заштите сиромашних

Индикатора: Број корисника једнократне новчане помоћи женског пола

Индикатор: Број пријаве насиља (од 2022. године)

Програм 13. Развој културе (2022 и 2021. Године)

Циљ: Повећање учешћа грађана у културној продукцији и уметничком стваралаштву

Индикатори: Број организатора културних догађаја мушког пола и Број посетилаца културних догађаја женског пола

Програмска активност: Јачање културне продукције и уметничког стваралаштва

Циљ: Повећање броја културних догађаја и оснивања нових удружења

Индикатори: Број удружења чији су оснивачи жене и број жена која активно учествују у функционисању удружења

Програм 14. Развој спорта и омладине (2022. и 2021. година)

Циљ: Обезбеђивање услова за бављење спортом свих грађана и грађанки општине

Индикатори: Број спортских организација преко којих се остварује јавни интерес у области спорта

Програмска активност: Подршка локалним спортским организацијама, удружењима и савезима

Циљ: Унапређење подршке локалним спортским организацијама преко којих се остварује јавни интерес у области спорта

Индикатори: Број регистрованих играча женског пола у спортским клубовима (најмање пет спортских клубова да искажу податке) и број регистрованих играча мушког пола/ женског пола у спортским клубовима (најмање пет спортских клубова да искажу податке)

Програм 15. Опште услуге локалне самоуправе

Циљ: Повећани капацитети и знање у јавном сектору

Индикатор: Број едукованих руководилаца и руководитељки и запослених у јавном сектору

6. Стратешки циљеви, мере и активности

У складу са визијом развоја, према којој је општина Ада локална заједница у којој грађани живе мирно, безбедно и слободно, доступне су им квалитетне јавне услуге, предузетничке иницијативе и могућности и одрживо друштвено, природно и економско окружење, а на основу прегледа статистичких података и консултација у оквиру радне групе за израду Локалног акционог плана, као приоритети за унапређење родне равноправности у општини Ада дефинисани су:

- унапређење институционалног оквира и процедура за примену прописа и политика у области родне равноправности
- спровођење политике једнаких могућности и смањивање постојећих неједнакости,
- унапређење квалитета живота кроз подршку запошљавању и samozapošljavњу жена, унапређење услуга социјалне заштите, побољшање доступности и квалитета здравствене заштите
- превенција насиља у породици и родно заснованог насиља и ефикасније пружање услуга жртвама

- унапређење положаја и доступности услуга у локалној заједници женама и мушкарцима из осетљивих група (жене и мушкарци са инвалидитетом, Роми и Ромкиње, старије и жене које живе на селу)

Анализа стања родне равноправности у општини Ада показује да постоје одређени проблеми и изазови, односно могућности за побољшање, као и да је општина чврсто решена да се посвети овим изазовима и да омогући побољшање положаја жена и унапређење родне равноправности.

На основу резултата анализе стања, имајући у виду да је општи циљ овог документа побољшање положаја жена и унапређење родне равноправности у општини Ада, дефинисани су посебни стратешки циљеви и активности који ће у периоду важења акционог плана допринети остављању постављених циљева. Посебни циљеви односе се на увођење родне перспективе у све локалне политике, мере и активности које се финансирају из буџета општине Ада; спровођење политике једнаких могућности и смањивање постојећих неједнакости, унапређење квалитета живота кроз унапређење услуга социјалне заштите, побољшања доступности и квалитета здравствене заштите, подршку запошљавању и samozapoшљавњу жена; унапређење безбедности свих грађана и смањивање насиља према женама, као и унапређење квалитета живота у општини Ада.

Имајући у виду да се план доноси на две године, као и потребу за ефикаснијим спровођењем локалних политика и извештавања о оствареним резултатима, дефинисан је ограничен број приоритетних активности за период од 2023 – 2025 године.

ОПШТИ ЦИЉ: Унапређење положаја жена и унапређење родне равноправности

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ:

1. Увођење родне перспективе у све локалне политике, мере и активности које се финансирају из буџета општине Ада
2. Спровођење политике једнаких могућности и смањивање постојећих неједнакости, унапређење квалитета живота кроз подршку запошљавању и samozapoшљавњу жена, унапређење услуга социјалне заштите, побољшања доступности и квалитета здравствене заштите
3. Унапређење безбедности свих грађана и грађанки и смањивање насиља према женама
4. Унапређење доступности услуга у локалној заједници женама и мушкарцима из осетљивих група

1. Увођење родне перспективе у све локалне политике, мере и активности које се финансирају из буџета општине Ада

Мере	Активности	Показатељи	Очекивани резултати	Носиоци активности	Рок	Потребни ресурси
Унапређење доступности и коришћења података разврстаних по полу приликом припреме програмских активности	Израда правилника о прикупљању, анализи и коришћењу родне статистике	Правилник Број сектора у којима су доступни подаци о циљним групама и корисницима мера	Родно осетљиве анализе стања, мере и политике	Савет за родну равноправност Особа задужена за послове родне равноправности Општинско веће	2023.	Нису потребна додатна средства
	Информисање свих директних и индиректних буџетских корисника о обавези вођења родне статистике	Број органа, установа и ЈП који воде родну статистику и евиденцију по полу и старосној доби	Доступни сви подаци разврстани по полу и старосној доби	Општинска управа, Свет и Комисија за родну равноправност	2023.	Нису потребна додатна средства
	Информисање општинских органа, установа и ЈП о обавезама из Закона о родној равноправности (ЗРР) и о активностима из ЛАП-а	Број општинских органа, установа и ЈП који информисани о ЗРР и активностима из ЛАП-а	Општински органи, установе и ЈП информисани о обавезама из ЗРР и активно учествују у активностима из ЛАП-а	Општинска управа, Савет и Комисија за РР	2023.	Нису потребна додатна средства
Увођење родне перспективе у рад ЈЛС	Израда плана управљања ризицима од повреде родне равноправности	Израђен план	ЈЛС испуњава обавезе из ЗРР и управља ризима од повреде родне равноправности	Општинска управа, Савет и комисија за родну равноправност	2024.	Буџет ЈЛС
	Прикупљање и анализа података из родне перспективе приликом израде акционих планова, стратешких и других докумената ЈЛС	Доступне/израђене родне анализе	ЈЛС има податке о родним неједнакостима у областима у којима се израђују стратешка документа	Општинске управе (сви запослени у ЈЛС), лице задужено за родну равноправност, Савет и Комисија за родну равноправност	Од 2025. континуирано	Буџет ЈЛС

	Укључивање родне перспективе у акционе планове, стратешка и друга документа ЈЛС	Број акционих планова, стратешких и других докумената ЈЛС у које је укључена родна перспектива	ЈЛС боље одговара на потребе грађана и грађанки	Општинске управе (сви запослени у ЈЛС), лице задужено за родну равноправност, Савет и Комисија за родну равноправност	Од 2025. континуирано	Буџет ЈЛС
	Постављање услова/критеријума укључивања родне перспективе у све конкурсе које спроводи и финансира ЈЛС	Број конкурса ЈЛС у којима је услов/критеријум укључивање родне перспективе	ЈЛС боље одговара на потребе грађана и грађанки	Општинске управе, начелници свих одељења и одељења за финансије, лице задужено за родну равноправност, Савет и Комисија за родну равноправност	Од 2023. континуирано	Буџет ЈЛС
Унапређење капацитета за увођење РОБ	Припрема смерница за примену РОБ и дистрибуција доступних материјала за припрему родно одговорног буџета	Припремљене смернице	Унапређени РОБ циљеви и индикатори у свим програмима, програмским активностима	Савет за родну равноправност Одељење за финансије	Континуирано	Нису потребна додатна буџетска средства
	Годишње праћење и објављивање циљева, индикатора, програмских активности и износа за програме у које је укључено РОБ	Извештај о промени РОБ доступан на сајту општине	Побољшано праћење примене РОБ	Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност Одељење за финансије Општинско веће Директни буџетски корисници	Континуирано у процесу припреме и извештавања о буџету	Нису потребна додатна средства
	Едукација о уродњавању и РОБ за чланове и чланице Савета и Комисије за родну равноправност	Број особа које су учествовале на едукацији	Унапређење капацитета чланова и чланица тела	Савет за родну равноправност	2023	70.000,00 – Програм 16 – политички систем локалне самоуправе

Промоција родне равноправности	Спровођење медијске кампање о значају родне равноправности	Број медијских прилога	Грађани и грађанке боље информисани о значају и основним принципима родне равноправности	ЈЛС, Савет за родну равноправност, Комисија за родну равноправност	Од 2023. континуирано	Буџет ЈЛС Донаторска средства
	Промовисање ЈАП-а за родну равноправност, спровођење активности и резултата у области родне равноправности	Број одржаних промотивних догађаја Број учесника по полу	Грађани и грађанке боље информисани о резултатима примене ЈАП-а	Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност Установе и институције МЗ НВО	Од 2023. континуирано	Буџет ЈЛС
	Одржавање информативних састанака у месним заједницама о активностима ЈЛС у области родне равноправности	Број месних заједница Број информативних састанака у МЗ Број учесника по полу	Грађани и грађанке боље информисани о активностима ЈЛС у области родне равноправности	Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност МЗ НВО	Од 2023. континуирано	Буџет ЈЛС
2. Спровођење политике једнаких могућности и смањивање постојећих неједнакости, унапређење квалитета живота кроз подршку запошљавању и samozapošljavanju жена, унапређење услуга социјалне заштите, побољшања доступности и квалитета здравствене заштите						
Смањење неједнакости у (само)запошљавању, економским мерама и подстицајима	Испитивања потреба жена о додатним обукама и образовањем у циљу (само) запошљавања	Урађена анализа	ЈЛС информисана о потребама жена	Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност	2024	Буџет ЈЛС Донаторска средства
	Организовање обука намењених жена на основу резултата анализе	Број обука Број полазница обука	Жене са територије ЈЛС имају више знања и вештина за (само)запошљавање	ЈЛС НСЗ	2024	Буџет ЈЛС Донаторска средства
	Обезбеђивање средстава за финансирање програма (само)запошљавања жена, посебно жена из осетљивих група	Износ обезбеђених средстава Број жена које су добиле средства Удео жена из осетљивих група у укупном броју	Жене са територије ЈЛС, укључујући жене из вишеструко дискриминисаних група	ЈЛС, Одељење за локални економски развој, одељење за финансије	2025	Буџет ЈЛС Донаторска средства

		жена које су добиле средства.				
	Организовање онлајн обука за младе	Број обука Број учесника обука, по полу	Младе жене и мушкарци са територије општине имају побољшане капацитете и вештине	ЈЛС Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност Савет за младе	2025	Буџет ЈЛС Донаторска средства
	Испитивање потреба жена на селу о потребној подршци и подстицајима за останак на селу	Урађена анализа	ЈЛС информисана о потребама жена	Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност	2024	Буџет ЈЛС Донаторска средства
	Постављање услова/критеријума укључивања родне перспективе у програме субвенција за пољопривредне произвођаче и пољопривредна газдинства	Број жена пољопривредница које су оствариле право на субвенције Број жена носилаца пољопривредних газдинстава које су оствариле право на субвенције	Побољшан економски положај пољопривредница и жена носилаца пољопривредног газдинства	ЈЛС Одељење надлежно за пољопривреду и рурални развој Одељење за финансије Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност	2024	Буџет ЈЛС
Унапређење квалитета здравствене заштите	Информисање о доступној здравственој заштити, посебно жена из осетљивих и вишеструко дискриминисаних група	Број медијских написа Број промотивних догађаја Број учесника догађаја, по полу Процент жена из осетљивих и вишеструко дискриминисаних група	Грађани и грађани боље информисани о доступној здравственој заштити	Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност Комисија/Савет за здравство Дом здравља Медији НВО	Од 2023. континуирано	Буџет ЈЛС
	Спровођење кампања за подизање свести жена и мушкараца о	Број кампања	Подигнута свест грађана и грађанка о	Савет за родну равноправност	Од 2023. континуирано	Буџет ЈЛС

	значају превентивних прегледа и очувања општег и репродуктивног здравља	Број медијских прилога о кампањама Израђен промотивни материјал	значају превенције здравља	Комисија за родну равноправност Комисија/Савет за здравство Општинска управа надлежна за здравствену заштиту Дом здравља Медији НВО		
	Организовање превентивних здравствених прегледа у насељеним местима	Број организованих превентивних прегледа Број превентивних прегледа, по полу Удео особа/жена из осетљивих и вишеструко дискриминисаних група	Унапређен приступ здравственој заштити грађана и грађанки у насељеним местима	Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност Комисија/Савет за здравство Општинска управа надлежна за здравствену заштиту Дом здравља Медији НВО	Од 2024. континуирано	Буџет ЈЛС
Унапређење квалитета и доступности услуга социјалне заштите	Информисање о доступним услугама социјалне заштите, посебно жена из вишеструко дискриминисаних група	Број догађаја годишње Број учесника догађаја, по полу Удео жена из вишеструко дискриминисаних група у укупном броју учесника	Грађани и грађанке боље информисани о доступној социјалној заштити	ЈЛС Одељење за социјалну политику, Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност	2023	Буџет ЈЛС
	Родна анализа потреба за услугама социјалне заштите	Урађена родна анализа	ЈЛС бље информисана о потребама жена и мушкараца за услугама социјалне заштите	ЈЛС Одељење за социјалну политику, Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност ЦСР	2023	Буџет ЈЛС Донаторска средства

				МЗ НВО		
	Пилотирање нових услуга социјалне заштите, на основу родне анализе	Број нових услуга Број корисника нових услуга, по полу	Побољшана доступност услуга социјалне заштите грађанима и грађанкама	ЈЛС Одељење за социјалну политику, Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност ЦСР НВО	2024	Буџет ЈЛС Донаторска средства
3. Унапређење безбедности свих грађана и грађанки и смањивање насиља у породици и родно заснованог насиља						
Унапређење безбедности у заједници	Умрежавање свих актера у заједници који се баве безбедношћу и родном равноправношћу	Број актера Број сатанака годишње	Безбедност у ЈЛС је један од приоритета	ЈЛС Комисија за родну равноправност Савет за безбедност	2023.	Буџет ЈЛС
	Испитивање ставова грађана и грађанки о безбедности у ЈЛС, посебно безбедности жена и девојчица у јавним просторима	Урађена анализа о безбедности у ЈЛС	ЈЛС информисана о безбедносним проблемима и потребама гађана и грађанки	ЈЛС Комисија за родну равноправност Савет за безбедност	2024	Буџет ЈЛС Доаторска средства
	Израда плана за побољшање безбедности у односу на резултате испитивања грађана/грађанки, са посебним фокусом на безбедност жена и девојчица	Израђен план за побољшање безбедности у ЈЛС	ЈЛС боље одговара на безбедносне потребе грађана и грађанки	ЈЛС Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност Савет за безбедност	2024.	Буџет ЈЛС Донаторска средства
Превенција насиља, посебно насиља према женама и девојчицама	Испитивање потреба за услугама подршке за жене и децу жртве насиља	Урађена анализа испитивања потреба	ЈЛС боље информисана о потребама жртава	ЈЛС Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност	2024.	Буџет ЈЛС Донаторска средства

				ЦСР		
	Организовање радионица/предавања у основним и средњим школама о насиљу према девојчицама и женама и родно заснованом насиљу и безбедности	Број школа у којима се организују радионице/предавања Број одржаних радионица/предавања годишње Број ученика основних школа, по полу Број ученика средњих школа, по полу	Ученице и ученици основних и средњих школа боље препознају родно засновано насиље	Основне школе (тимови за заштиту ученика од дискриминације и насиља, ученички парламенти), ЈЛС, Савет за родну равноправност, Комисија за родну равноправност, Савет за безбедност	Од 2023. континуирано	Буџет ЈЛС Донаторска средства
	Спровођење кампања за подизање свести жена и мушкараца о родно заснованом насиљу према женама и насиљу у породици	Број кампања Број медијских прилога о кампањама Израђен промотивни материјал	Подигнута свест грађана и грађанка о значају превенције здравља	ЈЛС Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност Савет за безбедност НВО	Од 2023. континуирано	Буџет ЈЛС Донаторска средства
	Унапређење доступности услуге смештаја у прихватилиште и сигурну кућу за жене жртве насиља кроз споразуме о међуопштинској сарадњи	Број споразума о сарадњи ЈЛС у пружању услуга смештаја Број жена којима је пружена услуга прихватилишта/сигурне куће	Повећана доступност услуге прихватилишта/сигурне куће	ЈЛС Орган управе за социјалну заштиту ЦСР Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност	2023.	Буџет ЈЛС
	Расписивање позива за невладине организације у области превенције родно заснованог насиља на територији општине Ада	Број подржаних пројеката и организација	Повећан број актера у сузбијању родно заснованог насиља у општини Ада	Орган управе надлежан за социјалну заштиту Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност НВО	2024.	Буџет ЈЛС

4. Унапређење доступности услуга у локалној заједници женама и мушкарцима из осетљивих и група						
Унапређна приступачност услуга у локалној заједници за грађане и грађанке из осетљивих група	Испитивање доступности и приступачности услуга у локалној заједници	Урађена анализа доступности и приступачности услуга у локалној заједници	Приступачни објекти у којима се пружају услуге и доступне услуге за све грађане и грађанке	Орган управе надлежан за социјалну заштиту Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност НВО	2025	Буџет ЈЛС
	Прилагођавање приступа, тротоара и саобраћајница особама са инвалидитетом и тешкоћама у кретању	Број уређених приступа, тротоара и саобраћајница	Приступачни објекти у којима се пружају услуге и доступне услуге за све грађане и грађанке	Орган управе надлежан за социјалну заштиту Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност НВО	2025	Буџет ЈЛС
Успостављање система праћења обухвата ромских девојчица и дечака основним и средњим образовањем	Прикупљање података о обухвату девојчица и дечака основним и средњим образовањем	Обухват девојчица и дечака ромске националности средњим образовањем	Повећан број девојчица ромске националности које уписују и завршавају средњу школу	Орган управе надлежан за образовање, Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност Основне школе Средња школа	2025	Буџет ЈЛС
	Креирање програма менторске и саветодавне подршке за ромске девојчице које похађају средњу школу у циљу превенције прекидања школовања	Програм менторске и саветодавне подршке за ромске девојчице	Повећан број девојчица ромске националности које завршавају средњу школу	Орган управе надлежан за образовање, Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност Основне школе Средња школа	2025	Буџет ЈЛС Донаторска средства

	Креирање мера и припрема одлука о афирмативним мерама – стипендијама за ромске девојчице које похађају средњу школу	Број девојчица које примају стипендију	Повећан број девојчица ромске националности које уписују и завршавају средњу школу	Органиуправе надлежни за образовање и за финасије, Савет за родну равноправност Комисија за родну равноправност Основне школе Средња школа	2025	Буџет ЈЛС Донаторска средства

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
Општина Ада
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ АДА
Број: 016-38/2022-01
Ада, 28.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК СО АДА,
Јожеф Тобиаш с.р.